

Development of the Guidelines of Student Council Operations Model through Deming Cycle for Schools under the Secondary Educational Service Area Office Ubon Ratchathani Amnat Charoen

Supachart Chantuek^{1*} Lakkhana Sariwat²

¹ Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

* Corresponding author: E-mail: 66010581080@msu.ac.th

Abstract

The purposes of this research were: (1) to investigate the current conditions, desired conditions, and needs regarding the operation of student councils in schools under the Secondary Educational Service Area Office of Ubon Ratchathani and Amnat Charoen, and (2) to develop guidelines for student council operations based on Deming's Quality Cycle for schools under the same jurisdiction. This study employed a mixed-methods design and was conducted in two phases. Phase 1 explored the current and desired conditions as well as the needs for student council operations. Phase 2 focused on developing operational guidelines for student councils using Deming's Quality Cycle. The sample consisted of 162 participants, including 81 school administrators (directors or deputy directors) and 81 teachers, one from each school. The research instruments included questionnaires, semi-structured interviews, and an appropriateness and feasibility assessment form. Data collected were analyzed using descriptive. Statistics, including percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}). The findings revealed that the overall current conditions of student council operations were at a moderate level, while the desired conditions and the priority needs were identified in descending order as follows: promoting student councils and school democracy; building collaborative networks and participation between student councils and communities/organizations from both public and private sectors; determining the structure of student council committees; defining the origins of student councils; supervision, monitoring, evaluation, and reporting of student council operations; holding regular student council committee meetings; and integrating student council activities into subject learning areas. The proposed guidelines for student council operations, based on Deming's Quality Cycle, consisted of 7 components, 50 indicators, and 94 operational guidelines. The evaluation of the program's appropriateness and feasibility indicated the highest level.

Keywords: Guidelines, Student Council Operations, Secondary Education, Deming Cycle

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ศุภชาติ จันทิก^{1*} ลักษณะ สรวิวัฒน์²

1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

* Corresponding author. E-mail: 66010581080@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของ
การดำเนินงานสถานักเรียน และเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ใช้รูปแบบการ
วิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ
ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียน ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน
โดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 162 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนละ
1 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จาก
เอกสารและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของ
การดำเนินงานสถานักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและ
ประชาธิปไตยในโรงเรียน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กร
ภาครัฐและเอกชน การกำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการสถานักเรียน การกำหนดที่มาของสถานักเรียน
สถานศึกษานิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล รายงานผลการดำเนินงานสถานักเรียน การประชุมคณะกรรมการ
สถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง และการบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียน เข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามลำดับ โดย
แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้
94 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทาง, สถานักเรียน, มัธยมศึกษา, วงจรเดมมิ่ง

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยมีสัญญาณบ่งชี้ว่ามีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เนื่องด้วยสังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความเป็นพลวัต ส่งผลกระทบมาจากปัญหาทางจริยธรรม ได้แก่ การขาดวินัย มุ่งเน้นค่านิยมเชิงวัตถุนิยมมากกว่าค่านิยมเชิงจิตนิยม การละเมิดสิทธิของผู้อื่น ความไม่เสมอภาค ขาดความตระหนักถึงความสำคัญในสิทธิและเสรีภาพของตนเอง การทุจริตคอร์รัปชัน และความรู้ความเข้าใจในประเด็นสำคัญของความเป็นประชาธิปไตย การศึกษาจึงนับว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนรู้จักหน้าที่ของตน ซึ่งปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ที่ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” และมีวัตถุประสงค์ว่า “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้เรียนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและทักษะของนักเรียน การดำเนินงานสถานักเรียนเปรียบเสมือนเวทีสำหรับฝึกให้นักเรียนเป็นนักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ คารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม รวมทั้งหลักธรรมาภิบาล การมีจิตอาสาและพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงตามหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช 2567 – 2568 คือ ส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียน ชุมชน ชุมรม และการมีส่วนร่วมให้เกิดวิถีประชาธิปไตยในโรงเรียน เป็นพลเมืองที่ดี และแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมถึงสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องขับเคลื่อนกิจกรรมสถานักเรียนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพ พร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

งานสถานักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษาที่ผู้บริหารและครูต้องปฏิบัติอย่างเร่งด่วนเป็นภารกิจหลัก เพื่อมุ่งมั่นพัฒนานักเรียนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถและวิชาการช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ทำให้นักเรียนได้ทำในสิ่งที่ตนเองถนัดตามความสนใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักการทำงานร่วมกัน สอนให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย (ภิญโญ เฟื่องดา, 2550) และงานกิจกรรมสถานักเรียนจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ยังต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนตลอดจนการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ (Arbuckle, 1995) ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะสถานศึกษา จึงควรพัฒนานักเรียนให้ได้เรียนรู้ในบทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ได้แก่ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมทั้งหลักธรรมาภิบาล การมีจิตอาสา ความเป็นผู้นำการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาสังคมไทย อันส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย

การดำเนินงานที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีโรงเรียนหลายแห่งประสบผลสำเร็จทางด้านการดำเนินงานสถานักเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ หรือการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียนในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ทั้งนี้สถานศึกษาหลายแห่งยังขาดการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนิน

กิจกรรมสถานักเรียนที่ไม่ชัดเจนและเป็นระบบ รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดขาดแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนที่เป็นรูปธรรมในการให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ตลอดจนบุคลากรไม่ให้ความร่วมมือ ขาดความสามารถในการเข้าร่วมแข่งขันหรือมีส่วนร่วมในระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป สืบเนื่องจาก การเข้าร่วมการแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 70 ปีการศึกษา 2565 ที่ผ่าน มา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีสถานศึกษาจำนวน ทั้งสิ้น 81 โรงเรียน แต่มีเพียง 6 โรงเรียน เท่านั้น ที่เข้าร่วมการแข่งขันรายการกิจกรรมสถานักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) รวมถึงการเข้าร่วมแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ ประจำปีการศึกษา 2565 มีเพียง 1 โรงเรียน ที่เข้าร่วมการแข่งขันและได้รับรางวัลระดับประเทศ และระดับภาค (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

จากสภาพความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้รับผิดชอบงานสถานักเรียนในสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อเป็นข้อมูล สารสนเทศให้แก่โรงเรียนที่มีความสนใจจะจัดกิจกรรมสถานักเรียนในสถานศึกษา ใช้ยึดเป็นแนวปฏิบัติที่ สามารถดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงาน สถานักเรียนตามองค์ประกอบของการดำเนินงานสถานักเรียน เพื่อเข้าร่วมการแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสภานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงานในการพัฒนางานสถานักเรียนให้เกิด ความเข้มแข็งต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงาน สถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน

“การดำเนินงานสถานักเรียน” ตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Student Council Operations ความหมาย ของการดำเนินงานสถานักเรียนนั้นได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้ จินตนา โพธิ์คำ (2553) ได้ให้ ความหมายของการดำเนินงานสถานักเรียนว่า เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้วย รูปแบบวิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม มุ่งเสริม เจตคติ คุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข อรุณ กิตติชนม์ธวัช (2558) ได้ให้ความหมายของการดำเนินงานสถานักเรียน

หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนเลือกตั้งผู้แทนของตนเอง เพื่อทำหน้าที่ในกิจกรรมบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ซึ่งไม่ขัดแย้งกับนโยบายที่โรงเรียนกำหนดไว้ เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนดำเนินชีวิตตามวิธีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ปลูกฝังให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีของสังคม Arbuckle (1962) ได้ให้ความหมายของการดำเนินงานสภานักเรียน ว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมวิธีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างดี ช่วยให้นักเรียนประพฤติตนเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ

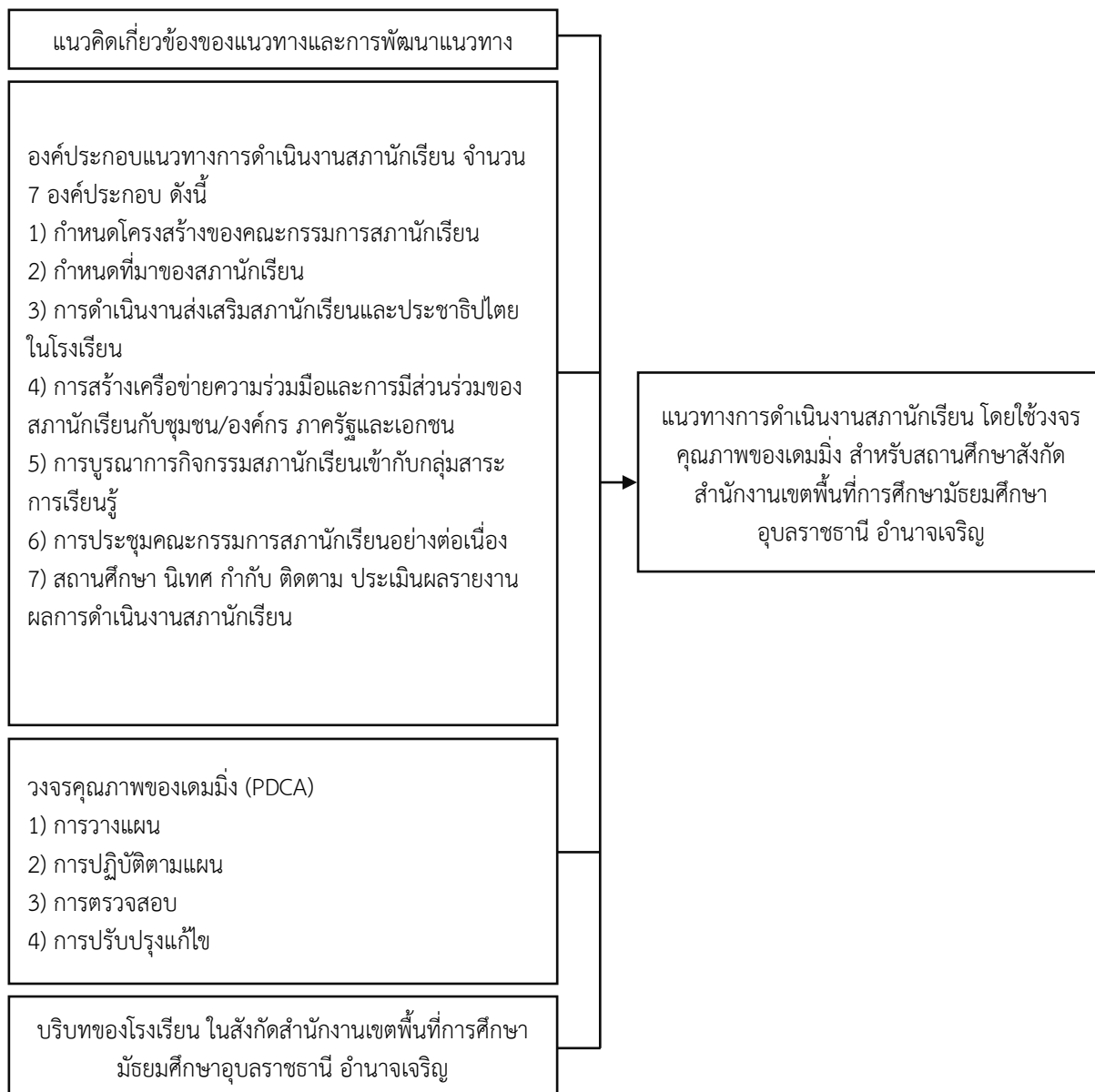
สรุปได้ว่า การดำเนินงานสภานักเรียน หมายถึง กิจกรรมหนึ่งของนักเรียนที่จะปลูกฝังทัศนคติค่านิยม ความเป็นประชาธิปไตยและเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการช่วยพัฒนาโรงเรียน โดยมี การจัดตั้งองค์กรนักเรียนที่มาจากการเลือกตั้งของนักเรียน เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนนักเรียนในการปฏิบัติ กิจกรรมที่ส่งเสริมในด้านความเป็นประชาธิปไตยและช่วยพัฒนาโรงเรียน นักเรียน และชุมชน ตามวิถีประชาธิปไตยโดยไม่ขัดกับกฎระเบียบของโรงเรียน โดยแนวทางการพัฒนาเป็นกระบวนการในการที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของประชาชนส่วนใหญ่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งรวมถึงเรื่อง ที่ตัดสินใจคุณค่าของคนในแต่ละสังคมด้วย ความหมายของการพัฒนาจึงแตกต่างกัน ออกไปตามกาลเวลา สถานที่ และลักษณะของปัญหาหรือความต้องการของแต่ละสังคม โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปทิศทางที่พึงประสงค์ (นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร, 2544)

แนวคิดเกี่ยวกับวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA)

วงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) เป็นกระบวนการจัดการอย่างมีคุณภาพเป็นกระบวนการที่ ดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลผลิตและบริการที่มีคุณภาพขึ้น โดยหลักการที่เรียกว่า วงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) (Deming, 1993) กล่าวคือ วงจร PDCA เป็นวงจรการบริหารงาน คุณภาพที่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายที่ตั้งไว้ 4 ขั้นตอนของวงจร PDCA ได้แก่ P - Plan (วางแผน) กำหนดเป้าหมายและวางแผนการ ดำเนินงาน รวมถึงวิธีการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ D - Do (ปฏิบัติ) ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และ ทดลองเปลี่ยนแปลงตามแผน C - Check (ตรวจสอบ) ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานที่ได้ เพื่อ เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ A - Act (ปรับปรุง) นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข หากผลลัพธ์ไม่ เป็นไปตามเป้าหมาย หรือนำผลที่สำเร็จไปปรับใช้เป็นมาตรฐานเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

โดยสรุป การนำวงจร PDCA ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาก็ทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปรับปรุงกระบวนการ ให้ดีขึ้น **การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง** วงจรนี้สามารถทำซ้ำไปเรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่ง (Continuous Improvement) **การนำไปประยุกต์ใช้** สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกองค์การและทุก สถานการณ์ ตั้งแต่ระดับหน่วยงานไปจนถึงชีวิตประจำวัน

จากแนวคิดดังกล่าวจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ 1. องค์ประกอบ ของการดำเนินงานสภานักเรียน 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) กำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการสภานักเรียน 2) กำหนดที่มาของสภานักเรียน 3) การดำเนินงานส่งเสริมสภานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน 4) การสร้าง เครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสภานักเรียนกับชุมชน/องค์กร ภาครัฐและเอกชน 5) การบูรณา การกิจกรรมสภานักเรียนเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 6) การประชุมคณะกรรมการสภานักเรียนอย่างต่อเนื่อง 7) สถานศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลรายงานผลการดำเนินงานสภานักเรียน และ 2. วงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข และตัวแปร ตาม ได้แก่ แนวทางการดำเนินงานสภานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิง สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ (Creswell, 2015) โดยมีการดำเนินการวิจัยสองระยะ ระยะแรกเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ระยะที่สองนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณมากำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 219 คน และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 3,514 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,733 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 81 คน และครูที่รับผิดชอบงานสถานักเรียน โรงเรียนละ 1 คน จำนวน 81 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sample) (Creswell, 2014) เกณฑ์ในการเลือกเป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสถานักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 162 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Scale) จำนวน 50 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย (Content Validity) จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ขนาดของสถานศึกษา ประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับสถานักเรียน เป็นแบบเลือกตอบที่กำหนดไว้ให้เป็นตัวเลือก ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการพิจารณาด้วยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 และได้นำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correction ซึ่งจะพิจารณาจากค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ และเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันอยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ระหว่าง 0.50 ถึง 0.88 จากนั้นจึงหาค่าดัชนีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยแบบสอบถามต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 มีนัยทางสถิติที่ระดับ .05

2. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับการดำเนินงานสถานักเรียน ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน ครูที่รับผิดชอบงานสถานักเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 6 คน

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน โดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยจำแนกข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามวิธีของของลิเคิร์ต (Likert) แบ่งเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)
3. แปลความหมายความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ
4. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาแนวทาง

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับการดำเนินงานสถานักเรียนเพื่อนำมาสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้แก่ การสัมภาษณ์จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คนครูที่รับผิดชอบงานสถานักเรียนโรงเรียนละ 1 คน รวม 6 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
2. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางวิจัยโดยวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$) เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียน เข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กร ภาครัฐและเอกชน และกำหนดที่มาของสถานักเรียน ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) เรียงลำดับสภาพที่ พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสภานักเรียนกับชุมชน /องค์กร ภาครัฐและเอกชน การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยใน โรงเรียน และกำหนดที่มาของสถานักเรียน ตามลำดับ

ลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การ ดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.81$) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน ($PNI_{modified} = 0.75$) การกำหนดโครงสร้าง ของคณะกรรมการสถานักเรียน ($PNI_{modified} = 0.73$) การกำหนดที่มาของสถานักเรียน($PNI_{modified} = 0.72$) สถานศึกษานิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลการดำเนินงานสถานักเรียน ($PNI_{modified} = 0.69$) การ ประชุมคณะกรรมการสถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง($PNI_{modified} = 0.67$) และการบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้า กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.61$) ตามลำดับ

2. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า แนวทางการดำเนินงานสภานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$) โดยแนวทางทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ และ 94 แนวทาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีประเด็นสำคัญที่ ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ กำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการสถานักเรียน โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการกำหนด โครงสร้างของคณะกรรมการสถานักเรียนที่สอดคล้องกับระเบียบโรงเรียนว่าด้วยคณะกรรมการสถานักเรียน อย่างชัดเจน อาจมีสาเหตุมาจาก ขาดความรู้ในการจัดทําระเบียบโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอตามการเปลี่ยนแปลง บริบทของนักเรียน ทำให้ขาดความยืดหยุ่น ไม่สอดคล้องกับบริบทจริงของนักเรียน มีโครงสร้างที่เคร่งครัดตาม ระเบียบ อาจไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพจริงของนักเรียนในแต่ละปี ทำให้โอกาสที่นักเรียน จะมีส่วนร่วมในการออกแบบหรือตัดสินใจลดลง ทำให้นักเรียนจะรู้สึกว่าเป็นเพียงผู้ปฏิบัติ ไม่ใช่ผู้กำหนด แนวทาง ทั้งนี้ นักเรียนบางคนอาจไม่ได้รับโอกาสฝึกฝนทักษะการเป็นผู้นำหรือทำงานในตำแหน่งที่ตนสนใจ ทำให้สถานักเรียนไม่สามารถเป็นพื้นที่เรียนรู้เชิงประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ แนวคิดนี้สอดคล้องกับ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) ที่กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของสถานักเรียนที่เป็นผู้นำในการปฏิบัติ กิจกรรมในโรงเรียนที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและส่วนรวม รวมถึงเป็นกลไกสำคัญให้นักเรียนเห็นคุณค่าของ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ปิตะยัง (2565) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และตัวบ่งชี้ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐ และเอกชนอยู่ในระดับน้อย

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กร ภาครัฐและเอกชน โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานักเรียนดำเนินการประเมินผล สรุป และรายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนอย่างชัดเจน ในรอบ 1 ปี การศึกษา เพราะ การประเมินผล สรุป รายงานผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของสถานักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ ว่าการดำเนินงานมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ข้อดี ข้อบกพร่อง และอุปสรรค รวมทั้งเป็นการฝึกนักเรียนให้มีความรับผิดชอบหน้าที่และต่อส่วนรวม และเรียนรู้การทำงานตามขั้นตอนการบริหารจัดการ สถานักเรียนจึงเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังประชาธิปไตย การรายงานผลจะเป็นการสะท้อนความคิดเชิงวิพากษ์ นำข้อค้นพบมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน ในรอบต่อไป รวมถึงยกระดับคุณภาพงานและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน แนวคิดนี้สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) ที่กล่าวว่า การประเมินผลการจัดกิจกรรมสถานักเรียนเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผลมาใช้เป็นแนวทางกำหนดวิธีพัฒนางาน ซึ่งรูปแบบการประเมินจะต้องสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมจึงจำเป็นที่คณะกรรมการสถานักเรียนจะต้องเรียนรู้แนวทางการประเมินการดำเนินงานกิจกรรมสถานักเรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมสถานักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ วงศ์นาแค (2563) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมสถานักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกิจกรรมการสร้างจิตอาสาหรือสำนึกสาธารณะ สถานักเรียนมีการสร้างความคิดจิตสำนึกให้ยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติ

3. ลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานสถานักเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ องค์ประกอบการทำงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านมีการจัดทำคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนที่สอดคล้องกับระเบียบโรงเรียนว่าด้วยคณะกรรมการสถานักเรียน เนื่องจาก สถานักเรียนเป็นองค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการทุกปี หากไม่มีคู่มือแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับระเบียบโรงเรียนว่าด้วยคณะกรรมการสถานักเรียนอย่างชัดเจน อาจเกิดความสับสนในการทำงาน การบริหารงานขาดความต่อเนื่อง คู่มือจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกำหนดมาตรฐาน ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติของคณะกรรมการทุกตำแหน่งอย่างเป็นระบบ การจัดทำคู่มือจึงไม่เพียงแต่ช่วยให้การบริหารงานชัดเจนและเป็นระบบ แต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันของนักเรียนอย่างแท้จริง แนวคิดนี้สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) ได้กำหนดให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำระเบียบโรงเรียนว่าด้วยสถานักเรียน ที่สอดคล้องกับคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานสถานักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสถานักเรียนที่สอดคล้องกับระเบียบโรงเรียนว่าด้วยสถานักเรียนทั้งในระดับโรงเรียนและระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษรา บุญรักษ์ (2564) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมสถานักเรียนสำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ กิจกรรมการสร้างจิตอาสา/สำนักสาธารณะ

2. แนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช่วงจรคุณภาพของเดิมมี สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 50 ตัวบ่งชี้ 94 แนวทาง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช่วงจรคุณภาพของเดิมมี สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้ว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสถานักเรียนกับชุมชน/องค์กรภาครัฐและเอกชน การกำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการสถานักเรียน การกำหนดที่มาของสถานักเรียน สถานศึกษานิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลการดำเนินงานสถานักเรียนการประชุมคณะกรรมการสถานักเรียนอย่างต่อเนื่อง และการบูรณาการกิจกรรมสถานักเรียนเข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือด้านการดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช่วงจรคุณภาพของเดิมมีได้ ดังแสดงในภาพที่ 2

**การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช่วงจรคุณภาพของเดิมมี
สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ**

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลของการวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้นครูที่รับผิดชอบงานสถานักเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมสถานักเรียน ควรกำหนดแผนงานโครงการส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยในโรงเรียนโดยจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพสถานักเรียน รวมถึงมีจัดทำคู่มือการดำเนินงานสถานักเรียนในโรงเรียนตามระเบียบของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เรียนรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามวิถีประชาธิปไตย ภายใต้การกำกับดูแลของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปรึกษาในการร่วมออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมสถานักเรียนและประชาธิปไตยกับผู้เรียนอย่างสูงสุด

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมกิจกรรมสถานักเรียนโดยกำหนดแผนงานโครงการที่สถานักเรียนเป็นผู้ออกแบบและจัดกิจกรรมในโรงเรียนภายใต้การกำกับดูแลของผู้บริหารและครูที่ปรึกษาในการนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกอย่างเต็มที่และถูกต้องผ่านบทบาทของสถานักเรียนที่ถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาลักษณะทั้งในด้านของประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากการนำแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ไปประยุกต์ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลและ สารสนเทศในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียน ให้มีประสิทธิภาพที่ยั่งยืนต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์และรูปแบบการบริหารงานสถานักเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะและศักยภาพในการบริหารจัดการสถานักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ตามแนวทางของโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา โพธิ์คำ. (2553). *กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน*. [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.jintanapho.iqetweb.com>. สืบค้นเมื่อ วันที่ 15 สิงหาคม 2567].
- นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร. (2544). *การพัฒนาสังคม*. จันทบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุษรา บุญรักษ์. (2564). *การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมสถานักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภิญโญ เพ็งดา. (2550). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในจังหวัดกำแพงเพชร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก.
- วีระศักดิ์ วงศ์นาแค. (2563). *การพัฒนาแนวทางการบริหารกิจกรรมสถานักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช 2567 – 2568 และนโยบายเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช 2567*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *ผลการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 70 ปีการศึกษา 2565 (มัธยมศึกษา) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ณ จังหวัดร้อยเอ็ด*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานกิจกรรมสถานักเรียน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง ประกาศผลการแข่งขันโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน ประจำปี 2566*.
- สุพัตรา ปิตะยัง. (2565). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสถานักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรชร กิตติชนมธวัช. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Arbuckle, J. J. (1995). *AMOS user's quid*. Chicago: Small Waters Corporation.
- Arbuckle, D. (1962). *Pupil Personnel Service in American Schools*. Boston Allyn and Bacon.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. (4th ed.). Sage Publications.
- Creswell, J. W. (2015). *A Concise Introduction to Mixed Methods Research*. Thousand Oaks, CA: SAGE
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. Cambridge, MA: Center for Advanced Engineering Study. Massachusetts Institute of Technology.
- <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=590925>